

LÅNGEDPROJEKTET

Musikaliska möten – BRUK 2021 En historia om eldsjälar, mångfald och samarbete

”Vid en konsert i Stockholms konserthus på 60-talet inträffade denna egendomlighet: Konsertens dirigent var Öivin Fjeldstad, i orkestern spelade Ester Näslund, konsertens pianosolist hette Arne Torger och närvarande var dåvarande orkesterchefen Allan Stångberg vid Sveriges Radio. Alla med anknytning till Dals Långed.” (Ur boken Gamla Steneby del 1)

Bakgrund

Bildning och kultur som samhällsbyggande funktioner

Bildning och kulturutövande har alltid varit viktiga delar i människors liv som ett sätt att höja blicken över horisonten, skapa mening och öka förståelsen för sammanhang. BRUK 2021 fokuserar på fattiga miljöer runt sekelskiftet 1800–1900 i tvillingsamhällena Mustadfors och Långed, två traditionella brukssamhällen där en lyckad kombination av mänsklig strävan, eldsjälar och ett inflöde av kompetens utifrån leder till en stark musikalisk och kulturell utveckling.

Långedprojektet (som ingår i GIBCA extended)

Traditionella bruksorter i Sverige har sedan lång tid drabbats av nedläggningar och utflyttning, så även Dals Långed som är namnet på de sammanslagna bruksorterna Mustadfors och Långed. 2015 stänges Rexcells pappersfabrik och en 150 årig tradition av industriell verksamhet vid Långedsverken gick i graven. I samband med denna händelse bildades ”Långedprojektet” vars syfte var att dokumentera stängningen av fabriken. Vi ville beskriva nedläggningen konstnärligt, historiskt och socialt för att den inte bara skulle bli ännu en i raden av fabriksnedläggningar på landsbygden. År 2015 genomfördes flera event, bl. a en ljudhappening i samarbete med Stenebyskolan och en ljudmanifestation på fabrikstaket dagen då fabriken tystnade. I dessa event kombinerades ljud från fabriken med livespelande musiker. En bok om Långed gavs ut där historiken kring fabriken och livet i Långed genom historien skildrades. Fyra utställningar har också genomförts sedan 2015. Projektet levde vidare och 2019 genomfördes en ljudinstallation i de tomma fabrikslokalerna, återigen i samarbete med Stenebyskolan. Bok nr 2 är planerad till 2020.

Musikaliska möten

Peter Halvordsson, som är en av medlemmarna i Långedprojektet har tidigare arrangerat konserter under temat ”Musikaliska möten” där syftet varit att låta olika kulturuttryck mötas på scen under ett förutbestämt tema. I dessa konserter har de medverkande varit både professionella, semiprofessionella och amatörer.

En historisk tillbakablick

Bruken – Stenebyskolan – IOGT logen Ledstjärnan

Under åren Långedprojektet pågått har en idé tagit form om en sammanfattande konsert i den nedlagda fabriken som ett sätt att knyta ihop trådarna som länkar samman bruksmiljö och kultur. I inledningen beskrevs ett märkligt möte mellan fyra musiker, alla med rötter i Dals Långed, som från enkla förhållanden nådde den absoluta toppen. Vad var grogrunden till deras fantastiska resa?

Både Mustadfors och Långed var pga. brukens etablering under kraftig expansion vid förra sekelskiftet och inflödet av folk var stort. I Mustadfors var det norska inflytandet starkt och Mustadfors hästskosömfabrik, med rötter i Gjøvik, Norge, bidrog till samhällsbygget både vad gäller bostäder och utbildning. Man hade ett finger med i spelet i bildandet av Mustadfors Idrottsförening och IOGT Logen Ledstjärnan. IOGT logen Ledstjärnan bildades år 1900 som en reaktion på ett stort inflytande av alkohol hos den kraftigt växande befolkningen. Förutom nykterhet gav denna miljö människor möjlighet till bildning och kulturutövande och bl a startades en blåsorkester som leddes av Carl Oscar Åström. C. O. Åström var en duktig regementsmusiker inflyttad från Bohuslän.

På 1920 talet startade Erland Borglund och Josef Andersson föreläsningsserier i Ledstjärnans lokaler. Dessa var mycket välbesökta och befäste Mustadfors som ett lokalt kulturellt centrum vid den tiden. Både Erland Borglund och Josef Andersson var inflyttade från Bohuslän och blev sedermera grundare av Stenebyskolan som idag bedriver konstnärliga utbildningar på universitetsnivå. Ända sedan etablerandet har Stenebyskolan varit ett viktigt kulturellt nav i samhället.

Musikprofiler som satt avtryck, från blåsorkestrar till symfoniorkester

En höjdpunkt i denna utveckling nåddes under 1920 talet då Mustadfors orkesterförening bildades och *Carl Oscar Åström* startade en salongsorkester med duktiga amatörmusiker från orten. Denna orkester, som även hade konserter utanför Dals Långed, kunde t ex ha Wagner på programmet! Logens blåsorkester blev så småningom Mustadfors musikkår och ur denna miljö börjar två ortsbor sin resa mot nationell och även internationell berömmelse: *Arne Torger*, pianist med internationellt rykte och professor vid Musikhögskolan i Würzburg Tyskland, samt *Allan Stångberg*, altviolinist och kompositör som också varit orkesterchef vid Sveriges Radio och en av initiativtagarna till byggandet av Berwaldhallen. Även *Ove Magnusson*, oboist vid operan i Oslo och sedermera vid Norrköpings Symfoniorkester startar sin musikaliska resa här. Oves musikaliska mentor var musikern och konstnären *Eskil Odenbrand*, vars syster *Ester Näslund*, född i torpet Långerud så småningom blev violinist vid Stockholms filharmoniska orkester och Kungliga hovkapellet. *Öivin Fjeldstad* som nämndes i inledningen växte delvis upp i Mustadfors och blev en berömd violinist och dirigent. Öivins far *Martin Fjeldstad* var inflyttad från Norge och förman vid Mustadfors bruk under förra sekelskiftet.

Jazz och populärmusik

I en period med blommande föreningsliv, fabriker på högvarv och ett etablerat musik- och kulturliv gör jazzen entré på 1940 talet. Samhällets två Folkets hus var hemvisten

för orkestrar som spelade den tidens dansmusik: jazz! I Mustadfors startades bandet *Metronom* som även satte upp nyårsrevyer. I Långed fanns *Avalon* och en aktiv styrelse vid Långeds folkets hus lyckades få hit jazzstorheter som Arne Domnerus, Rune Gustafsson och Stan Getz! Musikföreningen Decibel bildades 1981 och var mycket aktiva i början på 80- och 90 talet med festivaler som hade medverkande från svenskt toppskikt. På jazzsidan och i nutid kan nämnas gitarristen *Per Oscar Nilsson*, internationellt meriterad som bl a medverkat på jazzfestivalen i Montreux och med kopplingar både till Stenebyskolan och Rexcells pappersfabrik!

Genomförande och syfte

Jazz möter symfoniorkester i bruksmiljö!

Att knyta samman dessa historiska trådar och synliggöra miljöerna där människor ur enkla förhållanden lyft sig till den högsta nivån är ett syfte med BRUK 2021. Vi vill sätta fokus på den starka samhällsliga och kulturella utveckling som uppstod i mötet mellan ortsbefolkning och inflyttade, mellan folkrörelser, bruken och Stenebyskolan. BRUK 2021 är en historia om eldsjälar, mångfald och samarbete. BRUK 2021 utgår från dessa begrepp i arbetet med det som ska bli slutmålet: Att arrangera en konsert i Rexcells nedlagda pappersfabrik i Dals Långed där klassiskt möter jazz i form av en symfoniorkester och en jazztrio som huvudaktörer. Konserten är planerad att genomföras i mars 2021 som en slutpunkt i beskrivningen av den historiska kopplingen mellan bruksmiljö och kulturliv.

Industri, konst/design och musik

Att koppla samman begreppen industri, konst/design och musik är ett annat mål med BRUK 2021. Vi har under detta tema bjudit in Stenebyskolan och mötesplats Steneby för samarbete. Hösten 2019 genomfördes ett samarbete mellan konstnärgruppen KÅDA (som består av studenter och alumner från Stenebyskolan) och Långedprojektet i Rexcells fabrikslokaler. Konstinstallationen "Fake empire" och ljudinstallationen "Retrospektiva ljudmiljöer" möttes och med BRUK 2021 vill vi fortsätta utveckla denna typ av samarbete mellan utställnings- och konsertformatet.

Medverkande och samarbeten

Symfoniorkester

Vi har inlett ett unikt samarbete med Östfolds symfoniorkester från Norge och med bas i Fredrikstad och Sarpsborg. Orkestern består av både professionella och duktiga fritidsmusiker.

Jazz

Malmöbaserade Per Oscar Nilsson trio kommer att medverka samt lokala musiker från Dals Långed och Dalsland.

Långedprojektet

Förutom att vara arrangör kommer Långedprojektet också att medverka med scenografi och utställningar i fabrikslokalerna samt bild- och filmmaterial på scen under konserten. Vi vill sätta strålkastarljuset på några av de pionjärer och profiler inom musik och kultur som nämnts i denna projektbeskrivning.

Stenebyskolan / Mötesplats Steneby

Vi har som mål att upprätta ett samarbete med Stenebyskolan / Mötesplats Steneby och önskar deras medverkan i form av utställningar/happenings i fabrikslokalerna

Rexcell

Vi vill fortsätta vårt goda samarbete med Rexcell och fördjupa ansträngningarna om en permanent lokal för konserter, utställningar och andra konstnärliga uttryck.

Bengtsfors kommun

Bengtsfors kommun är sponsor av projektet framför allt genom att bistå med materiella och personella resurser.

Studieförbundet Vuxenskolan

Studieförbundet Vuxenskolan stöttar oss ekonomiskt och med all trycksaksbaserad marknadsföring. Vi kommer också att få använda oss av deras "kanaler" på internet; sociala medier, hemsida mm. Inom SV har vi också möjlighet att starta studiecirkel där vi jobbar med innehållet i BRUK 2021.

IOGT

Vi har inlett ett samarbete med IOGT region Väst angående samarbete och medfinansiering via deras lokalavdelningar och fonder.

Not Quite

Vi har fått grönt ljus för att använda lokaler hos Not Quite som en plan B för konserten utifall Rexcell ändrar sina planer.

Viken och Östfold fylke Norge

Östfold symfoniorkester uppbär på årsbasis ett ekonomiskt stöd från Viken och Östfold fylke (län) i Norge som kommer att använda en del av detta belopp till BRUK 2021 ****)

Fler samarbeten kommer att inledas under projektets gång

Sammanfattning och tidsplan genomförande jan 2020 – mars 2021

Punkt 1: Hitta medverkande till konserten (jan 2020 – sept. 2020)

Symfoniorkester
Jazztrio
Lokala musiker

Punkt 2: konsertlokal (jan 2020 – mars 2021)

Arbeta med iordningställande av konsertlokal Rexcell, om möjligt på permanent basis. Reservplanen är en konsert i Not Quites lokaler.

Punkt 3: repertoar (jan 2020 – dec 2020)

Komposition som binder samman jazz / klassiskt
Leta upp repertoar skriven av lokala kompositörer
Kontakt med jazztrio och symfoniorkester om övrig repertoar
Utarbeta ett konsertmanus där genrerna jazz och klassiskt möts

Punkt 4: övrigt på scen och i fabrikslokalen (jan 2020 – mars 2021)

Porträttera de kulturprofiler som nämns i projektbeskrivningen
Scenografi: Bild och filmmaterial på scen och i fabrikslokalerna
Engagera Stenebyskolan i BRUK 2021
Engagera konstnärer, ev. studiecirkel kring temat design industri och musik.
Ljud/ljus/teknik

Marknadsföring sker via hemsidan: <http://langedprojektet.se> samt tidningsannonser, affischer, visitkort och sociala medier. Studieförbundet Vuxenskolan hjälper oss med all marknadsföring. Vi kommer även att kontakta SVT väst samt Radio Väst.

Mål

Målsättningen med BRUK 2021 är att:

- vara nyskapande
- genomföra ett projekt som utgår från begreppen eldsjäl, mångfald och samarbete
- lyfta fram den starka musikaliska tradition som finns i brukssamhället Dals Långed
- synliggöra eldsjälarna, pionjerna och belysa kopplingen mellan bruken, föreningsliv och Stenebyskolan
- inleda samarbeten med musiker och orkestrar utanför landskapsgränsen
- låta "klassisk" orkestermusik och improviserad musik mötas på scen
- uppmuntra samarbeten mellan olika kulturyrtingar
- skapa ett kulturevenemang med stor originalitet och hög konstnärlig kvalitet
- sätta begreppen landsbygd och brukssamhälle i en positiv kontext
- undersöka möjligheten att skapa en unik kulturyta och konsertscen i bruksmiljö

Långedprojektet: <http://langedprojektet.se>

GIBCA: <https://www.gibca.se>

Peter Halvordsson kontakt: mobil: 0761 – 347958, e post: info@musicalimages.se